

praksi Britanskega sociološkega društva,¹⁰
- za področje muzealstva sem uporabila (povzetek) ICOM-ovega kodeksa poklicne etike za muzealce.¹¹

LITERATURA

- FUJS, Metka 1996: Morda niste vedeli. V: Vestnikova kulturna priloga. Murska Sobota, 8. 2. 1996, str. 28.
- HITCHCOCK, Graham & David HUGHES 1989: Research and the Teacher. Routledge. London.
- KODEKS odvetniške poklicne etike. Ur.: Vladimir Grosman, Ivo Horvat, Vladimir Šuklje. Odvetniška zbornica Slovenije. Ljubljana 1990.
- KODEKS profesionalne etike Slovenskega sociološkega društva. (Tipkopis. Ljubljana 1992.)
- KODEKS psihološke etike. (Tipkopis. Ljubljana 1992.)
- MILČINSKI, Janez 1982: Medicinska etika in deontologija. V: Razprave in članki. Dopolna delavska univerza UNIVER-

ZUM. Ljubljana.

- PANDEL, Miriam 1994: Varstvo avtorskih in sorodnih pravic. Predlog zakona. V: Marketing magazin. April 1994, str. 36-37.
- PRAVILA Slovenskega etnološkega društva. V: Glasnik SED 16/1. Ljubljana 1976, str. 23-24.
- PREDLOG besedila etičnega kodeksa. Etični kodeks slovenskih knjižničarjev (predlog besedila). V: Knjižničarske novice 5/7-8. Ljubljana, 3. avgust 1995, str. 1-3.
- RUSSELL, Bernard 1994: Research Methods in Anthropology. Qualitative and quantitative approaches. Second edition. Sage Publications.
- SKLEVICKY, Lydija 1991: Profesija etnolog: analiza pokazatelja statusa profesije. V: Simboli identiteta (studije, eseji, grada). Hrvatsko etnološko društvo. Zagreb, str. 45-67.
- SRUK Vlado 1986: Morala in etika. Cankarjeva založba. Ljubljana.

Mojca Ramšak

ETIČNI KODEKS SLOVENSKEH ETNOLOGOV (PREDLOG)

1. SPLOŠNE NORME IN DOLOČILA

- Etika etnološkega dela temelji na načelih etike in morale demokratične, pravne in socialne družbe, opredeljenih v Ustavi Republike Slovenije, na upoštevanju narave ter spoznanju etnološke znanosti ter na upoštevanju značilnosti in posebnosti etnološkega strokovnega dela.

- Načela etnološke etike usmerjajo etnologa, ko s svojim teoretičnim in praktičnim delom prispeva k preučeni načini življenja in ljudske kulture.

- Dolžnost etnologa je, da etična načela uporablja pri vsakdanjem delu, da jih razvija in bogati ter s svojim osebnim zgledom spodbuja k temu tudi druge etnologe. Tudi v življenju in delu, ko ne opravlja ali preneha opravljati etnološko dejavnost, naj ne škoduje ugledu etnologije. Načela in pravila etnološkega etičnega kodeksa naj bodo v zavesti in prepričanju vsakega etnologa.

- Dolžnost etnologa je tudi, da z načeli etnološke etike seznanja svoje sodelavce in širšo družbeno skupnost.

- Etnološki etični kodeks je živa zbirka načel in pravil, ki se stalno izpopolnjuje. Etnolog naj pri svojem delu spremlja etična vprašanja, ki jih prinaša dnevna praksa, in v svoje delo vnaša vedno nove, bolj popolne in bolj napredne etične prvine. Pobude in predloge zanje naj posreduje častnemu razsodišču SED.

- Častno razsodišče SED mora evidentirati obravnavane

primere, ki so pomembni za etnološko poklicno etiko, in o takih primerih obvestiti svoje člane prek društvenega glasila.

- O veljavnosti in obveznosti načel in pravil etičnega etnološkega kodeksa odloča častno razsodišče na občnem zboru.

2.

PRAVILA PO PODROČJIH DELA

2.1

RAZISKOVANJE - SPLOŠNO

- Etnolog naj se zavzema za spoštovanje in uresničevanje načel objektivnosti in celovitosti pri vodenju svojih raziskovanj.

- Etnologovo delovanje naj bo tako, da bi pozitivno vplivalo na družbeno in medčloveško razmerje. Pri svojem delu mora upoštevati načela humanih in demokratičnih odnosov med ljudmi, človekove pravice, še posebej svobodo in dostojanstvo vsakega človeka, človekovo telesno in duševno celovitost, njegovo zasebnost in osebnostne pravice.

- Etnolog mora ne glede na vrsto svojega dela in položaja uporabljati svoje znanje o človeku in družbi vedno le v njuno dobro.

- Za etnologa ni nobena tema iz kakršnihkoli (npr. političnih) razlogov nedotakljiva. Etnolog samostojno izbira raziskovalne probleme po merilih znanstvene in praktične relevantnosti. Strokovna zahtevnost posameznih specifičnih

¹⁰ The British Sociological Association's Statement of Ethical Principles and their Application to Sociological Practise iz leta 1970 (prim. Graham & Hughes 1989: 200-201).

¹¹ Sprejet na zasedanju generalne skupščine ICOM-a v Buenos Airesu v Argentini 4. novembra 1986 (prim. Fujs 1996: 28).

področij etnološkega dela obvezuje etnologa, da določeno področje poglobljeno obvlada in prevzema le naloge, za katere je usposobljen. Pri izboru metod je neodvisen in svoboden. To ga obvezuje na kritičen odnos do metod in upoštevanje posebnosti pogojev in okolja, v katerem so bile razvite in pridobljene.

- Etnolog mora spoštovati in uveljavljati svojo poklicno neodvisnost tako, da se v okviru znanstvenih spoznanj in moralnih norm samostojno odloča o izboru metod in postopkov pri svojem delu. V interdisciplinarni skupini kot enakopraven član z vidika etnološke stroke s polno odgovornostjo prispeva k skupnim spoznanjem. S svojim delom naj ustvarja demokratičen odnos v skupini in sodelavce sproti seznanja tudi z zahtevami strokovnosti in etike etnološkega dela, da bi le ta delovala v skladu z njim.

2.2

ODGOVORNOST ETNOLOGA DO PRIPOVEDOVALCEV IN DRUGIH UDELEŽENCEV - NOSILCEV INFORMACIJ TER SKUPNOSTI, KI JO PREUČUJE

- Etnolog se mora zavedati možnosti, da lahko škodi posameznikom in/ali skupinam, če javnost seznanj z raziskovalnimi ugotovitvami, ki slonijo na neposplošljivih vzorcih ali neutemeljenih in enostranskih interpretacijah. Pri raziskovanju naj upošteva najvišje metodično-metodološke standarde, še zlasti v primerih, kadar obstaja dejanska možnost, da bi bili z zlorabo ugotovitev prizadeti skupina ali posamezniki.

- Etnolog mora spoštovati zasebno življenje posameznika, skrajno taktno mora obravnavati delikatne in tudi vsakdanje teme ter ščititi zasebne podatke iz ustnih in pisnih virov. S svojim delom mora spodbujati rast kvalitetnih medčloveških odnosov in ne obratno. Etnolog naj se zaveda, da je zaupanje pripovedovalcev osnovno vodilo, ki ga mora upoštevati in ga ne sme omajati. Pri svojem delu ne sme izkoriščati nepoučenosti ali boječnosti pripovedovalca v nehumane raziskovalne namene.

- Osebe, ki so predmet raziskovanja, so upravičene do zasebnosti in dostojne obravnave.

- Etnolog mora pravočasno, natančno in v zadostni meri seznaniti svoje pripovedovalce s svojimi raziskovalnimi nameni in z vsemi posledicami poklicnega odnosa ter jih v nobenem primeru ne sme prisiliti k sodelovanju. Ljudem, ki jih preučuje, mora razkriti cilje raziskave, metode in sponzorje ter jim ne sme po nepotrebnem ponujati napačnih pričakovanj, odvisnosti ali bojazni. Osnovno etično načelo raziskovalnega dela z ljudmi je prostovoljna privolitev osebe, ki je bila o bistvu in namenu raziskave predhodno primerno obveščena. Če etnolog pri raziskovalnem delu uporabi metodo opazovanja z udeležbo ali kako sorodno metodo, je sam moralno in poklicno odgovoren za posledice izbrane metode.

- Nekateri podatki iz etnološkega dela so take narave, da njihovo širjenje lahko povzroči škodo posamezniku, zato mora etnolog strogo spoštovati načelo poklicne tajnosti in je moralno in osebno odgovoren za sporočanje in shranjevanje takih podatkov. V teku raziskovanja teh oseb ne sme izpostavljati večjemu tveganju ali jim osebno škodovati. V primeru da tveganje lahko predvidi, mora prizadeto osebo s temi možnostmi izčrpno seznaniti, še preden si zagotovi njen pristanek za sodelovanje.

- Etnolog naj v dopustnem obsegu predvidi možne kršitve

zaupnosti. Kjer je potrebno, naj se zateče k takšnim sredstvom, kot so odstranitev identifikacijskih označb, uporaba naključnih odgovorov in druge statistične rešitve, ki zagotovijo anonimnost. Posredovani podatki morajo biti oblikovno in vsebinsko prilagojeni tako, da je zagotovljena poklicna tajnost in nedotakljivost človekovega dostojanstva tistega, ki informacije posreduje.

- Etnolog mora zaupno informacijo, ki jo dobi od udeležencev raziskovanja, obravnavati izolirano, brez povezave z osebo, tudi v primeru, da ta informacija ne uživa zakonske zaščite ali privilegijev. Ta obveznost, ki izhaja iz zaupnosti, se nanaša tudi na druge pripadnike raziskovalnih organizacij (spraševalce, pisarniško osebje), ki imajo dostop do informacij. Vodja raziskovanja je odgovoren, da o tem pouči vse v raziskavo vključeno osebje.

- V teku raziskave mora najti načine in sredstva za publiciranje in za ohranitev zaupnosti podatkov, ki jih je dobil. Ljudem mora povedati, kje bo najvišja meja zaupnosti pri objavi, in jim ne sme obljubiti večje tajnosti podatkov, kot jo lahko realizira. Čimbolj mora zmanjšati tveganje svojih pripovedovalcev, da bi bila razkrita njihova identiteta. O tem, za kar pripovedovalec želi, da ostane tajno, mora presoditi na osnovi strokovnega znanja in etičnih načel etnolog sam in nositi polno odgovornost za posledice, ki lahko nastanejo.

- Etnolog ne sme podrediti svojega osebnega in poklicnega poštenja zvestobi do pripovedovalca. Nikdar naj ne izgubi samostojnosti in objektivnosti pri svojem delu, pri delu z ljudmi pa naj ostane dostojen, vljuden in stvaren. Tudi če pripovedovalec ne kaže znakov takega razpoloženja, ga etnolog ne sme smešiti, zmerjati, zaničevati ali mu groziti, niti v osebem stiku niti pismeno.

- Pri raziskovanju v tujini naj bi raziskovalni projekt v zasnovi, obliki in izvedbi izpričeval primerno tenkočutnost in spoštovanje lokalne kulturne in politične situacije. Območna raziskovanja, ki jih izvajajo tuji etnologi, naj bi se ne izvajala, če je zelo verjetno, da bodo zaradi tega izzvana občutna mednarodna in domača trenja ali da bodo raziskovanja čezmerno napačno razumljena. Raziskave naj se prav tako izogibajo vprašanjem ali postopkom, ki so etnocentrični ali kakorkoli neprimerni za obravnavano družbo.

- Raziskovanja naj bi si etnologi zagotovili z dobro seznanitvijo in pristankom prizadetih in s kulturi prilagojenim načinom, pri čemer naj bi se izogibali ogrožanju zasebnosti. To je še posebej pomembno, kadar so preučevani posamezniki nepismeni, nizkega socialnega statusa in/ali jim je raziskovanje tuje.

- Skupnosti, ki jo raziskuje, je dolžan izkazovati spoštovanje in njeno vrednost.

- Etnolog se mora zavedati, da dolguje družbi kot celoti koristi svojih specialnih znanj, ki jih uporabi pri interpretaciji sociokulturnih sistemov.

2.3

ODGOVORNOST ETNOLOGA DO POKLICNIH KOLEGOV PRI INDIVIDUALNEM ALI SKUPINSKEM DELU TER DO USTANOVE, V KATERI DELUJE

- Odnosi med etnologi naj temeljijo na enakopravnosti in spoštovanju dela drugega.

- Pri svojem delu mora etnolog nesebično pomagati drugim raziskovalcem. Etnolog naj svojemu kolegu ne odreče pomoči

s strokovnim posvetom ali mnenjem.

- Etnolog je dolžan strokovno znanje in izkušnje posredovati drugim etnologom.

- Etnologi naj tekmujejo med seboj le v kakovosti svojega dela, nelojalnost in klikarstvo sta nedopustna.

- Etnolog ne sme posredovati nepreverjenih informacij in krasti besedil (dobesedne navedbe ali zgolj parafraze), modelov ter idej svojih kolegov, ne da bi se pri tem skliceval na njihovo avtorstvo. Upreti se mora vsakršnemu prenašanju in prikrivanju informacij.

- Do svojih kolegov je etnolog odgovoren v tem smislu, da ne ovira njihovih profesionalnih aktivnosti. Med drugim to pomeni, da poleg spoštovanja njihovih potreb, odgovornosti in uradnih interesov sponzorjev v teku raziskave ne ovira pretoka informacij o raziskavi in njenih izsledkih in profesionalnih tehnikah, ki so bile uporabljene. Natančno mora poročati o doneskih kolegov k skupnemu delu. Ne sme dopuščati in oproščati ponaredek ali izkrivljanj podatkov drugih raziskovalcev. Iz osebnih razlogov ne sme razsojati in presojati skupnosti v prid ali proti kolegom.

- Etnolog naj skrbi za sodelovanje s kolegi, pri čemer mora na objektivni način ocenjevati delo kolegov, v skladu z izrečenimi merili in standardi. Prizadeva naj si za strukturi članstva ustrezno zastopstvo obeh spolov na vseh položajih in v različnih dejavnostih.

- V primeru ko ocenjuje profesionalno usposobljenost kolegov, etnolog ne sme navajati osebnih informacij o kolegih, razen če so takšne informacije neposredno povezane s potekom dela, ali če se nanašajo na kršenje profesionalne etike. Strokovno kritiko in polemiko sme voditi le na strokovni ravni in ne sme smešiti, omalovaževati ali podcenjevati drugega etnologa z drugačnimi raziskovalnimi usmerjenostmi niti z besedo niti na drug način.

- Na začetku ekipnega raziskovanja, v katerega so poleg diplomiranih etnologov pritegnjeni tudi študenti, morajo obstajati sporazumi z izrecnimi navedbami o delitvi dela, izplačilih, dostopih do podatkov, avtorskih pravicah in drugih pravicah in odgovornostih. Postavke teh sporazumov se morajo sproti nadzorovati in jih kasneje posamezni udeleženci ne smejo enostransko spreminjati.

- Etnolog ne sme pristati na izdelavo tajnih raziskovanj, poročil ali napotkov za katerokoli vlado.

- Etnolog, ki je zaposlen v poslovnem svetu, vladi in drugih neakademijskih okoljih, naj bi se zavedal možnih raziskovalnih in publicističnih omejitev in naj bi se z vodstvom jasno pogodil o pogojih za opravljanje lastne raziskovalne dejavnosti. Etnolog je dolžan zavrniti takšne pogoje dela, ki bi bistveno omejevali njegovo poklicno avtonomijo.

- Etnolog si mora prizadevati, da bi se v javnosti častno in brez izkrivljanja posredovale raziskovalne ugotovitve, ki jo neposredno ali posredno zadevajo.

2.4

MUZEJSKO DELO

- Poklicni muzejski delavec se mora zavedati predvsem dveh odgovornosti: prvič, da so muzeji stvar javnega zaupanja in je njihov pomen za družbo v neposrednem sorazmerju s kakovostjo danih storitev, in drugič, da intelektualna zmožnost in strokovno znanje sama po sebi ne zadostujeta, ampak ju mora dopolnjevati etično vedenje na visoki ravni.

- Pomembna poklicna dolžnost je, da se za vse začasno ali trajno sprejete predmete zagotovi ustrezna ali celostna

dokumentacija zaradi lažjega določanja izvora, identifikacije, ugotavljanja stanja in obdelave. Vse v muzej sprejete predmete je treba ustrezno konservirati, zavarovati in ohranjati.

- Mnenjskih razlik naj poklicni muzejski delavci ne izražajo na osebno prizadet način. Ne glede na to splošno pravilo pa lahko z vso pravico ugovarjajo predlogom ali dejanjem, ki bi lahko škodili muzeju ali muzejem ali poklicu nasploh.

- Noben poklicni muzejski delavec ne sme sodelovati pri trgovanju (nakupu ali prodaji zaradi dobička) s podobnimi ali sorodnimi predmeti, kot jih zbira muzej, v katerem je zaposlen.

- Poklicni muzejski delavci ne smejo identificirati ali kako drugače potrjevati pristnosti predmetov, če so utemeljeno prepričani ali če obstaja sum, da so bili ti nezakonito ali nedovoljeno pridobljeni, preneseni, uvoženi ali izvoženi.

2.5

POUČEVANJE

- Svojim študentom, tečajnikom idr. mora etnolog posredovati nepristransko informacijo in jih seznaniti s svojimi kvalifikacijami. Posredovanje znanja mora omogočiti na način, ki je informativen, točen in relevanten za potrebe širše skupnosti. Predavanja morajo vsebovati informacije o etični odgovornosti. Študentske prispevke mora priznavati tako kot prispevke drugih kolegov.

- Etnolog kot univerzitetni učitelj (ali sodelavec) je dolžan objektivno in nepristransko seznanjati svoje poslušalce z metodami raziskovanja ter s spoznanji etnološke znanosti, pri čemer je dolžan upoštevati pluralizem teoretičnih perspektiv (paradigem).

- Etnolog univerzitetni učitelj (ali sodelavec) je dolžan zavarovati pravico študentov, da so dostojno obravnavani. Etnolog naj bi svoje pedagoške naloge opravljal odgovorno in zavzeto ter z medsebojnim sodelovanjem.

- Odgovorna enota (katedra ali oddelek) za izvedbo programa etnološkega študija mora eksplicitno seznanjati študente z vsemi okoliščinami organizacije in načina študija (s politiko in kriteriji prijave in vpisa ter vsemi pogoji študija). Ta enota mora zagotavljati tudi različne oblike podiplomskega permanentnega izobraževanja za ključna področja profesionalne dejavnosti.

- Etnolog univerzitetni učitelj mora študentom objektivno in pošteno razložiti cilje pri lastnih predmetih ter študente posebej opozoriti na praktično uporabnost različnih znanj za posebne profesionalne dejavnosti (in ob tem tudi možne zlorabe). Hkrati mora tudi jasno navesti, kaj pričakuje od študentov in mora pošteno ocenjevati njihovo delo ter jim pojasniti oceno na izpitu (ali pri drugih oblikah preverjanja znanja in samostojne dejavnosti študentov).

- Tudi kadar zaupne informacije neposredno ne ogrožajo pristojnosti ali profesionalne etike, se mora univerzitetni učitelj etnolog vzdržati razkrivanja osebnih informacij, ki jih prejme od študentov.

- Etnolog univerzitetni učitelj mora spoštovati obljube zaupnosti, ki jih je dal študentom (kot učitelj ali svetovalec).

- Etnolog univerzitetni učitelj ne sme uporabljati svojega fakultetnega višjega ali nadzornega položaja za koristljive namene (npr. seksualne, ekonomske, strokovne ali druge koristi) na račun študentov ali drugih podrejenih.

- Etnolog univerzitetni učitelj ne sme siliti ali zavajati študentov, da bi mu ti služili kot odvisni (materialno podcenjeni) raziskovalci. Prav tako ne sme predstavljati študentskega dela kot svojega lastnega.

2.6

ODGOVORNOST DO SPONZORJEV RAZISKAVE

- Etnolog ne sme sodelovati v raziskavi, ki jo določi sponzor in ki bi bila lahko škodljiva za interese skupnosti.

- Etnolog ne sme napačno prikazovati svojih sposobnosti in pristojnosti svojega osebja zgolj zato, da bi izpeljal neki poseben projekt.

- Etnolog mora - ne glede na razmere svojega delovnega okolja - lastne ugotovitve predstavljati celostno, častno in brez izkrivljanja. V svojih raziskovalnih poročilih ne sme zamolčati tistih podatkov, ki bi lahko bistveno vplivali na interpretacijo njihovih ugotovitev. Etnolog naj bi sam nakazal, kje in kako bi lahko njihove teorije, metode in raziskovalni model usmerjali in vplivali na razlago in možno uporabo (ali zlorabo).

- Etnolog mora v objavah svojih raziskovanj v celoti navesti vse vire finančne pomoči in kakršnekoli posebne naročniške odnose, ki bi lahko vplivali na razlago ugotovitev.

- Etnolog mora spoštovati vse obveznosti do oseb ali skupin, ki so mu omogočile pričetek raziskovanja.

- Če ima raziskovalni projekt finančno podporo, se mora etnolog čimbolj potruditi, da izdela naročeno raziskavo v skladu z zahtevami plačnika.

- Etnolog ne sme sprejemati takšne podpore, dogovorov ali raziskovalnih nalog, ki bi z veliko verjetnostjo povzročili kršenje že navedenih načel - temu naj se odreče, brž ko odkrije, da so kršitve načel neizogibne in da se jim ni mogoče izogniti.

- Etnolog se ne sme v svojem poklicnem delu in zunaj njega ukvarjati s posli, ki niso združljivi s častjo in načeli o neodvisnosti raziskovanja.

- Etnolog je dolžan zavrniti sodelovanje pri raziskavah, katerih cilj bi bil nehuman. Etnolog ne sme zavestno zlorabljati svojih raziskovalnih položajev, da bi z njimi opravičeval zbiranje takšnih informacij, ki niso potrjene v raziskovalnih ciljih in ki bi lahko prispevale h kršitvi pravic človeka kot državljana.

- Etnolog mora predpostavljanim in drugim sponzorjem natančno poročati o poteku, učinkovitosti in drugem.

- Če SED izve, da naročnik ali uporabnik nekega raziskovanja izkrivljata ugotovitve raziskovalnega projekta, lahko za razjasnitev dejanskega stanja zaprosi nepristranskega izvedenca.

2.7

OBJAVLJANJE IN RECENZIJSKI POSTOPEK

- Etnolog naj se zavzema za svobodo znanstvene misli in objavljanja znanstvenih spoznanj.

- Etnolog ima do javnosti aktiven odnos in stremi za tem, da je javnost objektivno obveščena o etnoloških spoznanjih in o možnostih prispevka etnologije kot znanosti in stroke k razvoju posameznika in družbe.

- Etnolog, ki je aktiven v sredstvih javnega obveščanja (radio, TV, časopisi, revije, knjige), naj bi si prizadeval za resnično, objektivno in pravočasno obveščanje javnosti o rezultatih raziskav in se izogibal vsaki senzacionalnosti in podobnim načinom prikazovanja rezultatov.

- Etnolog se mora pri objavah zahvaliti vsem osebam, ki

pomembno prispevajo k njegovemu raziskovanju in objavljanju, pri čemer so mišljeni kolegi, študenti, pomočniki, tehnično osebje, uredniki in drugi.

- Poudarki in vrstni red avtorstva morajo natančno odsevati prispevke vseh poglobitvenih sodelavcev v procesih raziskovanja in pisanja, vključno s študenti.

- Pri gradivu, povzetem dobesedno iz objavljenega ali neobjavljenega dela tretje osebe, mora biti izrecno naveden avtor. Izrecno zahvalo morajo prejeti tudi sposojene ideje in podatki, pa četudi niso citirani.

- V predložitvi dela za objavo morajo avtorji spoštovati specifična pravila medijev.

- Uredniki morajo avtorjem, ki so predložili rokopise za objavo, zagotavljati hiter odziv. Prislusniti morajo mnenjem sourednikov in drugih ocenjevalcev, zagotavljati, da so recenzije skrbno sestavljene in natančne ter preprečevati zastoje v ocenjevanju.

- Uredniki morajo avtorjem brez odlašanja potrditi prejem rokopisa, predvsem pa morajo avtorje sproti obveščati o napredku v ocenjevalnem procesu. Avtorje je potrebno seznaniti z verjetnim predvidenim datumom objave rokopisa.

- Pri trudu za pošteno ovrednotenje prispevkov morajo biti uredniki a) nepristranski pri izbiranju recenzentov in b) posebej pazljivi, da ne bi na kratko zavrnili članka, ki obravnava neobičajno ali podcenjeno (marginalizirano) raziskovalno področje.

- Predložitev rokopisa strokovnemu časopisu nujno potegne za seboj obveznost, da bo ob ugodni recenziji objavljen prav v tem časopisu. Ko avtor enkrat pošlje članek nekemu časopisu v recenzijo, ga ne sme poslati drugemu časopisu vse dotlej, dokler uredništvo prvega časopisa ne izpolni svojih zgoraj navedenih obveznosti; če urednik v devetdesetih dneh od prvotne predložitve ne pošlje vsaj osnovnega mnenja, avtorju ni več treba spoštovati pravila o enkratni istočasni predložitvi.

- Če etnolog meni, da ne bo uspel pravočasno oceniti dela svojega kolega, mora izdelavo recenzije odkloniti takoj zatem, ko je seznanjen s prošnjo.

- Kadar obstoje močni interesni konflikti, ki lahko izvirajo iz tega, da pri osebni, naprošenih za recenzije, prevladuje do avtorja občutek obveznosti, tekmovalnosti ali mržnje, tedaj naj bi naprošeni etnolog odklonil zahtevo za izdelavo recenzije. Odkloni lahko tudi v primeru, če je že preobremenjen z delom in če na nekem področju nima dovolj znanja in izkušenj.

- Gradivo, poslano v recenzijo, naj bi bilo prebrano v celoti in pazljivo pretehtano. Ocene naj bi bile pojasnjene in utemeljene z eksplicitnimi razlogi, pri čemer mora recenzent jasno navesti zlasti tiste vidike svojega lastnega teoretičnega in metodološkega pristopa, ki so najbolj vplivali na njegovo razsojanje (to je še zlasti pomembno ob ocenjevanju dela, naslonjenega na drugačna teoretična in metodološka izhodišča kot so recenzentova).

- Lahko se pripeti, da uredniki dveh ali več časopisov nekega etnologa naprosijo za recenzijo iste knjige. Najbolje bi bilo, da bi isto knjigo ocenjevalo več različnih etnologov z različnih vidikov. V nobenem primeru pa se isto recenzijsko besedilo neke knjige ne sme predložiti več kot enemu časopisu. Noben etnolog ne sme ocenjevati iste knjige več kot enkrat, ne da bi predhodno urednike časopisov, ki so ocene naročili, obvestil, da je bil za recenzijo naprošen z več strani hkrati. Če morebitni recenzent vseeno sodi, da je dodatno recenziranje dopustno, naj z mnenjem o upravičenosti tega sezani časopisne urednike.

2.8

DRUGE DOLŽNOSTI ETNOLOGOV

- Etnolog mora vedno z odgovornim opravljanjem svoje profesionalne vloge skrbeti za svoj lasten profesionalni ugled in za ugled stroke.

- Etnolog mora dejavno braniti pravico do svobodnega raziskovanja in komunikacije zase in za vse poklicne kolege.

- Etnolog naj si potem, ko konča lastne analize, prizadeva, da postanejo njegova spoznanja dostopna drugim, razen v primerih, če bi s tem kršil zaupnost. Etnolog naj se vključuje v teoretične razprave o vseh etnološko pomembnih vprašanjih.

- Etnolog je dolžan skrbeti za uvajanje, utrjevanje in razširjanje slovenskega strokovnega etnološkega izrazja in se po diplomski samoizobraževati ter izpopolnjevati. S svojo prisotnostjo v medijih naj neguje lepo pisano in govorjeno slovensko besedo in se trudi za čim ustrežnejši strokovni jezik.

- Etnolog si prizadeva dosegati cilje svoje ustanove in nesporezume rešuje z odkritim in enakopravnim dialogom v njej

sami. V javnosti je lojalen do ustanove, v kateri je zaposlen, in s svojim delovanjem prispeva k njenemu ugledu.

3.

SANKCIJE

- Vsako kršenje teh pravil kaznuje častno razsodišče Slovenskega etnološkega društva (ta obravnava kršenja tudi, če raziskovalec ni član društva, pa dela škodo na etnološkem področju).

- Hujša kršitev načel etnološke etike je zlorabljanje strokovnega znanja, odnosa ali položaja etnologa z namenom pridobivanja osebnih materialnih koristi ter neupoštevanje avtorskih pravic. Kršitelja se moralno stigmatizira, začasno ali za stalno izgubi članstvo v SED in se mu začasno onemogoči publiciranje v etnoloških znanstvenih in strokovnih revijah za obdobje, ki ga določi častno razsodišče.

- Proti odločitvam častnega razsodišča se etnolog lahko pritoži izvršnemu odboru SED. Pritožbe se obravnavajo na občnem zboru.

Summary

PROFESSION AND VOCATION

(PROPOSAL OF THE ETHICAL CODE FOR ETHNOLOGISTS)

Mojca Ramšak

The author sets the bases of the ethical code for ethnologists on the practical and normative level and tries to create relatively permanent ethical standard. She would like to have the argumentations of the normative principles and moral sanctions that have sprung up in the fear of moral vacuum in ethnology assessed and completed by the Slovene Ethnological Society and its members. She also suggests that they should be adopted and included in the statute. For the sake of better surveyability she divides the suggested ethical normatives into four main groups, namely:

1. the ethnologist's responsibility to the informants - narrators and other participants - the carriers of information, and to the society that he/she is studying;
2. the responsibility to the colleagues in profession and his/her colleagues at group- or individual work;
3. the responsibility to the institution in which the ethnologist works and to the whole society;
4. the responsibility to the sponsors of the research.

Since the nature of ethnological work does not enable us to write some instructions with which to exactly prescribe the regulations, and since these regulations cannot be controlled either, the regulations in the code cover the obligatory actions and those to be desired, but not all the possible ones. The inner ethical control should take place in the professional process of socialization. This code is meant to increase ethnologists' sensitivity for perceiving ethically controversial cases that may occur during their work, to offer them basic patterns for acting and encourage them to be more interested in these questions. The pragmatical interest for the formulation of moral principles for the area of ethnological research work originates in the daily and not at all fictitious need for the necessity of the general starting-points of the ethical principles in ethnology. This should by no means become or be only the matter of personal knowledge of a researcher (with this they would preserve all their laxity that is based on the negatively understood freedom which resists the dependence on others' determinations), but have to be based upon the autonomous freedom of the ethnologist whose principal law is that kind of acting that **never uses anyone as an instrument**. The normativity of the ethics is right in its categorical imperative, in its unconditionality that does not allow any excuse, and not in hypothetical and conditional acting. To be a moral person and a moral ethnologist is therefore not a matter of one's own decision or choice, but an absolute obligation that is, inter alia, conditioned by the nature of ethnological work.